

ABONNEMENT

Pays étrangers .

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İçtiha» Constantinople

Téléph : 20865

xxviiième ANNÉE

15 Août 1932

İÇTİHA

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 351

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İçtiha Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

15 Agustos 1932

İŞİMİZ BİTMEMİŞDİR

- Peyami Safa Bey oğlumuza -

Dün akşam , Edebiyat Gazetesi idaresinde **Türk Yurdu** , **İçtiha** ve **Sebilülreşad** mecmu'aları hakkındaki mutala'an ben de ba'zı fikirler uyandırdı. Bunları yazıyorum . Senin gibi düşünenler de , benim gibi düşünenler de okusunlar.

Evvelâ senin söylediklerini icmâl ve tekrar edeyim : birer cereyan temsil eden bir **Türk Yurdu** , bir (**İçtiha**) , birde **Sebilülreşad** vardı . **Türk Yurdu** hedefine vardı : Türk ümmetlikden çıktı milletliğe girdi . (**İçtiha**) asrılık istiyordu bu da oldu . (**Sebilülreşad**)'ın mudafa'a ettiği Zühûdlik kal' olundu . **Türk Yurdu** nun , **İçtiha** 'ın rolleri hitam bulmuşdur . Olsa olsa **Sebilülreşad** için mev - cudiyyet hak ve sebebi vardır

İşte bunlara benim cevabım: **Türk Yurdu** nun vazifesinin bitmiş olduğunu zan etmek pek yufka görmektir. Bunun böyle olduğunu teslim etmen için 321 numaralı (**İçtiha**)'nın başında **Gazi Paşa Aydın Türk Ocağı**nda adlı makalemi okumalısın: fakat senin nesildaşların ve senin neslini ta'kib eden neslin yaptıkları gibi sen de okumuyorsun, halbuki ben **İçtiha** 'ı, oldukça muntazam olarak sana gönderiyordum. Menemen hadisesini ta'kib ve Türk ocaklarının lağv edilmesine tekaddüm eden ayların birinde Re'isi Cümhur Hz. Aydın Türk ocağını ziyaret ediyor, oradaki gençlere : « Efendiler tabi' civarınızdaki köyleri ziyaret etmiş hallerini ,

ihtiyaçlarını, derdlerini öğrenmişsinizdir, bana anlatın bende öğreneyim, istifade edeyim diyor. Kimsede ses yok . Gazi tekrar soruyor: Buraya en yakın köyün mesafesi ne kadardır? Cevap yok . Tekrar soruyor , içlerinden biri efendim yirmi dakika diyor . Peki anlatın bu köyler ve köylüler ne haldedir , ihtiyaçları , derdleri , şikâyetleri nelerdir? diyor . sükût , sükût! Nihayet Aydın Türk Ocağı Re'isi eğilerek bükülerek : « Efendim köylere gitmek için araba otomobil tahsisatımız yok! » diyor, bunun üzerine Gazi Paşa : « Menemen ısyancı şeyhlerinin köy köy dolaşmak için tahsisatları mı vardı? diyor .

Türk gençleri yirmi dakikalık mesafedeki veliyyi ni'met köyleri ve köylüleri ziyaret etmek için arabaya ve tahsisata ihtiyaç gösterecek kadar « Effeminé » , İdealsiz ve me'alsiz iseler **Türk yurdunun** vazifesi bitmiş midir? Türk gencinin akdem ve akdes vazifesi nurlanmak ve nurlatmak değil midir? Türk genci nurlanmak isteyor mu? ve nurlatdırmak aşkı duyuyor mu? buna müsbet bir cevap verebilir misin?

Yarım milyon nüfuslu koca İstanbulda Türk gençliğinin kaç kulübü , kaç mütala'a salonu kaç kütüphanesi var? Seksen bin kadar nüfuslu iken son beş altı sene içinde yarısından bir az fazlası Türkiye'yi terk ve sermayelerile beraber harice hicret etmiş olan ve elyevm adedleri 35000 e inen Musevî vatandaşlarımızın

müte'addid ilmi cem'iyetleri var ; **Bene Berith** kulübü'nün binası Musevî gençlerinin dir ve burada mükemmel bir kütüphaneleri vardır. Mevsiminde burada muntazam conference lar veriliyor .

Dr. G. Le Bon un vefat ettiği ay içinde merhum hakkında bir conference vermeye beni da'vet etmeyi yalnız bu 35000 nüfuslu Musevî cema'atının gençleri düşündüler, beni evimden mu'azzezen alıb Bene Berith e götürdüler . Conference salonunda tek bir boş yer yokdu , salonun dört yüz kûsur adam aldığı ma'lûmdur. Ayakda da elli altmış zat vardı . Sami'lerin yarısından ziyadesi hanımlardı . Büyük itina ve zevk ile dinlediler. Ve ruhanî sürur ve hazlarını canlı ifadelerle izhar etdiler .

Union Française de de aynı conférence ı tekrar etmeye da'vet olundum . **Halk Evi**nde verilen aynı «conférence» ında 30 sami' ancak bulundu . **Darülfünun** conférence salonundaki sami'lerimin nisbeten çokluğu ile müteselli olabildim. Türk genç hem öğrenmek hem öğretmek vazifesini müdrik olmuş mudur ? Halka gitmek ve halkı yükseltmek en yüksek gaye olmuş mudur ? (Gaye denince hatırıma geldi : vaktile bir Erkânı Harb Livamız bana şunu hikâye etmişti : Rum ili « vilâyeti sitte » idaresi var iken Jandarma umum kumandanı idim Bulgar çetelerini ta'kib ediyorduk. Bir gün bir Bulgar çetesinin bir Bulgar köyü hocasının evinde gizlendiğini öğrendim , bir müfreze askerle köyü sardım . Ben yanıma yaverimi ve bir iki nefer aldım . Köy hocasının evine gittim , kapıyı çaidim . Bir temiz hidmetçi kız açdı hocayı sordum. Buyurun (Dascalos) efendi şimdi gelir dedi, bizi içeri aldı , bir salona götürdü . Bu geniş salonun her tarafı mükemmel cildli ve cümləsi Almanca ve yüksek mevzu'lu kitaplara dolu kütüphane idi . Bir bulgar köyünde böyle mükemmel bir kütüphane nasıl bulunuyor diye hayret etdim . Ben köy hocası olarak ihtiyar, beli bükük ak sakallı mariz bir adam karşımıza çıkacak sanıyordum. Bir kaç dakika sonra sim siyah sakallı elbisesi sâde fakat temiz beyaz yakalıklı iri yarı sim siyah saçlı alameri-

ken iki tarafa taranmış takriben 27 yaşında bir bulgar deli kanlı çıktı, az Türkçe de söyliyordu. Fakat kitablarının Almanca olmasından Almanca bildiğini anladım kendisile Almanca konuşmaya başladık. Heidelberg Darülfünunun dan felsefe doktoru olarak çıkmış olduğunu, ve Bulgar gençleri için en yüksek gayenin ikmalî tahsil eder etmez bir bulgar köyünde köy hocası olmak, bulgar köylülerini aydınlatmak olduğunu söyledi. » Bir Türk Erkânı Harb Livasının bana anlattığı vakı'anın hikâyesine bir keline ilâve etmedim .

Şu hikâyeyi de sabık Şurâyı Devlet Re'isi Mustafa Arif Bey anlattı . Şelânikde müdde'î umumî olduğum sırada, Osmanlı hükûmetine muhalefet ve bulgar istiklâline hidmet etmek cürmüyle yakalanan bir çok bulgar gençleri tevkif ve habs edilmişti . Bir daha hükûmeti Osmaniyyeye sadakatden ayrılmayacaklarına yemin etmeleri şartile afv ve tahliye olunmalarına da'ir bir irâde geldi, bunlardan biri afvı istihkar ve böyle bir yemin etmekden imtina etdi. Ben mahbesden çıkar çıkmaz bulgarları Osmanlı Hükûmetinin elinden kurtarmaya çalışmaya devam edeceğim , tutmayacağım bir va'idde bulunmam . İster habs edin, ister asın , Bulgar genci için bulgar istiklâli, bulgar hürriyeti yolunda merdane ölmekten yüksek bir ni'met yokdur » dedi, bulgar gencini mahbese i'ade ve keyriyeti saraya arz etdik . Bu iki vakı'anın dersi tefsire muhtaç değildir sanırım.

Türk gencinin yüreği Türk köylüsünün derdi için sızlıyor mu ? Bu gün her yirmi haneli bir bulgar köyünün küçük bir hasta hanesi ve mutlaka (Praticien) ya'ni her hastalığa ibtidaiyyen bakar bir sihiyye me'muru vardır .

Daha bundan iki buçuk üç sene evvel **Değirmen Dere** de bir kudurmuş boğa bir köylü Türkün karnını bir boynuz darbesile delmiş ve bağırsaklarını dışarıya dökmüştü . Bu bed baht köylü bağırsaklar kucağında İzmir'e kadar götürülmeye mecburiyyet hasıl olmuş ve mahallinde en ibtida'î sihhî bir temizlik yapacak kimse bulunmaması yüzünden zavallı vatandaş yolda ölmüştü . Bu faci'ayı

mecmu'asında yazmış olan Ahmed İhsan Bey şimdi meb'us ve, galiba, Zonguldak meb'usudur. Ben **Serveti Fünun** dan bunu iktibas ve (İctihad) a, o zaman, dere etmişdim. Köylü, sıtmadan, trahhomdan, firengiden, veremden ve en büyük derd olan e. haletden muztaribdir. Hükümet tarafından yapılan yardım ve ihtimam bertaraf, Türk milliyet uyanıklığının, Türk gençleri elile yakdığı bir hayır var mıdır? Biz okumuş yazmış kimseler bir yüksek dal, bir çiçek ve yaprak ve meyve ola biliriz, fakat bizim kökümüz köylülerdir, bizim kökümüz halkdır. Kökü gıdasız ve hasta olan bir ağaç nasıl mağrurlana bilir? toprak, çamur, gübre içindeki köklerini ağaç nasıl düşünmeye bilir? Vaktile yazdım ve söyledim, **Sofya** da bir değil, on veremle mücadele cem'iyeti var. Bulgaristanda veremle mücadele mevzu'unda tam on beş aded mecmu'a çıkıyor. Bunları bulgar gençliği yapıyor ve yaşatıyor. Bizim gençlik yalnız **Galata Saray** ve **Fener Bağçe** maçları münasebetile ortaya çıkıyorlar. Günlük gazetelerin ilk sahifesini bu oyunların işgal etmesine hayret ve hiddet etmemek peygamber sabrına malik olmakla mümkündür. Sport olmaşın demem, fakat birinci sahifede ve birinci safda olacak şeyler pek çoktur. Bu sözümünden gençler müne'vil olacakmış fakat bunu düşünmek benim vazifemle te'lif kabul etmez. 349 numaralı İctihadi okudunsa görmüşündür, ki **ben hoşla gitmeyi değil işe gitmeyi isterim.**

Rusyanın Romanya hududuna yakın köylerinden bir kabile köylü Rus, Communiste mezaliminden kurtulmak için yurdlarını terk ederek canlarını Romanya toprağına atmışlar; fakat Rus hudud karakolları bunların üzerine yaylın ateşi açmış, bir kaç yüz zavallı köylüyü çocuklari kadınlarile Romanya topraklarında yere sermiş. Bunu İstanbulun günlük gazeteleri yazdı. Okudum, çok müte'essir oldum. Bu isyan ve nefret hissiyyatımı bir mektubla **İstiklal** gazetesine yazdım. Bu gazete Berlin de Resul zade tarafından neşr ediliyor. Bunu gören muharir gençlerimizden biri bana :

« Sizin ilk defa bir makalenizi beğenmedim: Resul Zadeye yazdığımız mektubu. Biz sizi her ileri hareketin ilerisinde bulunur biliriz, kana'atınız bu merkezde olsa bile bunu yazmak doğru değil. niçin gençliğin « Sym - pathie » sini ga'ib edesiniz? gençliğin temayülü ma'lûm . »

demişdi. Bunun ma'nasını tefsir etdim: Hulâsası şudur. Gençlikde Communistlik temayülü var, gençlikde musa'afa yok. Ya'ni İctihada, vicdan hürriyyetine hürmet yok. Gençlik maskeli olmayı tavsiye ediyor. İnsana, i'tikadını saklamayı ve hoşla gitmeye bakmayı tavsiye ediyor. Gençlik ruhunun istikameti ve derekesi bu olursa **Türk Yurdu** nun vazifesi bitmek şöyle dursun başlamamış olduğu anlaşılmasını? **Türk Yurdu** nu te'sis eden Yusuf Akçura Bey braderimiz Meb'us oldu, Mu'allim oldu, Kongra Re'isi oldu. Fakat **Türk Yurdu** te'sisinde gaye bunları olmak elbette değildi .

Türk Yurdunun vazifesi Yurdda müreffeh ve mu'ammer Türk ve Türkde mes'ud ve ma'mur yurd görmek ve bunların esbabını uzun yıllar çalışarak hazırlamakdı. Aydın Türk ocağında Gazi Paşanın su'ali ve aldığı cevab, işin bir « Parodie » mahiyyetini geçememiş olduğunu göstermezmi? Yirmi dakikalık bir köye gitmek için araba ve automobil tahsisatı istenince Türk gençliği henüz doğmamış ve yahud çokdan ihtiyar olmuş değilmidir?

Bir gün Samsun - Sivas demir yolu mühen - dislerinden ve vaktile İsviçre de İctihad matba'asının mürettibi olmuş olan mühendis Remzi Bey beni ziyarete gelmişti. Ödemiş de Türk ocağına uğramışdım orada ocaga ihda ettiğiniz İctihad nushalarının daha sarğısı açılmamış oldğu halde yığılup kalmış gördüm. Diğer bir çok mecmu'a ve gazetelerin de sarğısı açılmamış ve (İctihad) la beraber duruyordu. Türk ocaklarında ahlâk yaniyor, Türk ocaklarında bol bol rakı içiliyor, kumar oynanıyor . » demişdi, ifadesini o zaman (İctihad) a koydum. Bir hafta sonra Hamdullah Subhi Beyin Türk ocaklarında kumar ve işretin men'

edilmiş olduğuna da'ir bir ta'mimini okudum . (İctihad) in neşriyyatının te'siri hemen görüldü. İçkiyi ve kumarı ahlâk ve Culture men' etmeli , kanunun ve zimamdarın men' ettiği seyyi'eler bilkuvve mevcuddur.

Sıhhatı Umûmiyye işlerinde, Ma'arifi Umûmiyye işlerinde Türk gencinin şahsî teşebbüsile küçük bir hayat göstermesini istiyoruz . Üç dört sene evvel Türk ocağının bir odasında Fahrettin Kerim Bey oğlumuz fani bir Gençler Kulübü yapmışdı . Tıramvayda genç Doktora rast geldim , bundan bahs ederken Hükûmetin yardım etmemesinden şikâyetle söze başladı . O zaman « Ah, gençlik Hükûmetden mu'avenet almak değil Hükûmete mu'avenet etmek vaz'iyeti ruhiyyesinde olmalı dedim .

Londra da hükûmetin budcesile yaşayan ilk mektebler haricinde gençlerin ihya ve idame

etdikleri ibtidaî tahsile yalnız Londra ılar her sene 12 milyon İngiliz lirası verirler .

Görüyorsun, ki evlâdım , Türk yurdu nun vazı - fesi, tekrar edi -

yorum , başlamış olmakdan da uzaktır .

Şimdi geçelim (İctihad) mecmu'sına : (İctihad) asriliği istiyordu . İşte şapka, giyildi, kadınların peçeleri kaldırıldı , Latin harfi kabul olundu, Dinin dünya işlerine müdahalesi kaldırıldı, Hilâfet, Meşihat ilga olundu diyorsun. Gücenme, benim hulusı niyetime emin olduğuna güvenerek söylüyorum, fakat güceneceğini bilsem de söyleyeceğim : Eğer İctihadın 25 maddeden teşekkül eden müdir fikirlerini, 27 sene den beri fa'aliyyetine mihver olan bu umdeleri okumuş olsaydın (İctihad) in vazifesinin bitdiğine hüküm edemezdin . Fakat bütün gençlik gibi sen de okumuyorsun , yahud saçları ağarmışların yazılarını okumaya gururunuz mani' oluyor. Aziz ve merhum dostum baban İsmail Safa Bey, sana zengin bir muhayyile miras bırakmışdır. Fakat istediğin kadar irade tevettürü

verememiş.Bana bir gün evime rendesvous verdin gelmedin ertesi gün sana rast geldiğim ve seni mu'ahaza etdiğim zaman bir çürük dişini göstererek «ben kendi kendime verdiğim sözü tutamıyorum : her gün dişçiye gitmeyi tasdim ediyorum , fakat bu kararımı haftalardan beri yapamıyorum» demişdin. Bu samimi bir i'tiraf idi ki senin alacak hesabına kayd edilmeli . (İctihad) in müdir fikirlerini ihtiva eden bir varakayı sana gönderiyorum : Umarım ki bu bir sahifeyi okumak için kendinde sabır . vakit , ve himmet bulursun : bu umdelerin birincisini alalım :

Hürriyyetlerin en birincisi ve en mukaddesi vicdan hürriyyetidir : « i'tikadını intihab ve i'tiraf etmekde serbest olmayan kimse ruhunun yarısını ga'ib eder » .

(İctihad) in ilk hedefi olan bu noktaya

varılmış mıdır ? Gençlerimizde içtihad hürriyyeti var mı , vicdan hürriyyetine hürmet var mı ?

2 inci maddeye geçiyorum : **Şahsî . Ma' - şeri . Siyasi**

HAYATIN SIRRI

Chaque baiser présage une neuve agonie . P. Valery

Ahkâmı huzurunda hudavendi hayata

Yok yermenin imkânı bir unvanı sezavar;

Her nağmede bir ayrılığın şiveui titrer,

Her busede bir ta'mı elem, lahni ademvar.

19 Haziran 1931 Çengöl Köy A. D.

İstiklâllerin anası iktisadî istiklâldir .

İktisadî istiklâlimiz feth olunmuş mudur ? Memleketimizin belli başlı sanayîi; elektirik , telefon, tıramvay, hava gazı, derkos ve sa'ire hep ecnebi elindedir. Bu şirketlerle sabık idarelerin yapmış olduğu mukaveleler bu gün elimizi kolumuzu bağlamışdır. Hiç bir memleketde, şirketin bu kadar lehinde ahkâm konulmuş mukavele yoktur.

Telefon şirketi, son zamanlarda sübut derecesine vardı ki keyfi fatura çıkarıyor, abone - lerinden fazla'î mükâleme bedeli namile para alıyor. Bu sene şubatın 22 sinde , vakı' su'alim üzerine 10 nisana kadar 25 mükâlemem kaldığını bildiren telefon şirketi 28 şubat tarihli bir makbuzile benden 68 fazla'î mükâleme bedeli istedi , bu hisaba göre 6 gün zarfında 93 mükâleme isti'mal etmiş olmam lâzım geliyordu

ki muhal ender muhal idi . Red ve Müdde'i'i umumiliği tahrik etdim . Muhakkak bu faturayı yapan me'mur, bana 25 mükâleme alacaklı olduğumu söyleyen me'murenin bana bildirmiş olduğu rakamdan haberdar değildi . Mes'ele Mudde'i'i umumilikdedir . Belediye Müfettişi Ali Yaver Bey mes'lesi de ikinci ceza mahkemesindedir. Müdde'i'i umumi mu'avini Sabri Beyin mahkemede iddi'ası telefon şirketinin hareketinin gayri mustahak menfa'at te'mini hareketi olduğu merkezindedir. Tramvay şirketine gelince dünyanın hiç bir memleketinde bu kadar ağır ücret yoktur . Bulgaristanda şehir içinde tramvay â'zami ücreti bizim para ile 6 kuruşdur. Birinci ve ikinci mevki' yokdur. Bizde üç birinci arabaya bedel bir ikinci var. İkinci gelsinde bine bileyim diye yarım sa'at tramvay mavakiflerinde bekleyen halk görüyorum. Hele tramvay arabalarının gayri sihhî vaz'iyetini anlatsam uzun olur .

Bulgaristanda telefon götürüdür . evler için ücret 1200 leva dır ki bizim para ile 18 lira eder. Ticarethaneler için 2500 levadır , ki bizim para ile 40 lira eder. Bu ücretler mukabilinde abone istediği kadar konuşur . Biz bir kerre 550 mükâleme için 35 lira veririz , sonra fazla mükâlemenin miktarını şirketin insafı, merhameti, ta'yin ediyor . Çünkü mu'addid yokdur , bir kontrol yokdur . i'tiraz yokdur. Telefon şirketinin faturasını te'diyede te'ehhur edersen evvelâ hattı keser , sonra da'va ikame eder . Ha şunu da söyleyim ki Bulgaristanda altı kuruşluk bir tramvay bileti ile aynı istikamette, ya'ni avdet hattı üzerinde olmamak şartile üç tramvay değiştirebilirsiniz. Meselâ altı kuruşla Edinrne kapıdan Şişli ye yahud Maçkaya kadar gide bilirsiniz . Viyana da da öyledir, Berlinde de öyledir ve bunların hiç birinde 1 inci ve 2 inci tramvay arabası yokdur. Démocratie böyle olur. Su, hava gazı, elektririk sa'atlarının ve Telefon cihazının kiralari namile alınan nâ mütenâhî paralar ye-kûnunu akıl almaz. Bu sa'atların maliyyetlerinin iki mislini vererek satın almaya ve kira vermeden kurtulmaya hazırız. Şirketler vaktile

kim bilir ne suretle bu menfa'atı te'min etmişler? Her sene sa'atların kirası namile sa'atların bahalarının belki iki mislini bizden alıyorlar . Kira namile bu alınan para ne kadar sermayenin fa'izi oluyor ? Bunu hisab etmiş olan kimdir? Derkos kumpanyasının vazifesini bihak-kın yapmaması yüzünden bir çok yangınların söndürülemeyerek bir çok mal, can, millî ser-vet yandı kül oldu . Hülâsa iktisadî istiklâlimiz tam olmakdan çok uzaktır . Bu istiklâli feth etmek vazifesi önündeyiz . Umdelerimizden 5 numrolusu şudur: **Tek bir adama yapılan bir haksızlık umum için bir tehdid teşkil eder.** İctihadın gayelerinden biri de , bir kimseye yapılan bir haksızlıktan herkesin müte'essir ve müteheyyiç olacak ahlâk mertebesine milletinin yükselmiş olduğunu görmektir. Bu gayeye yaklaşıldığına dair bir emmâre görüyor musunuz ? Vatandaşın felâketinden müte'essir olmamak umumidir. « il için yanma nâre , yak çubuğunu hak safane » darbı mese-limiz ma'lûmdur . Bir hakdan vaz geçmek , başkalarının hakkını da tehlikeye düşürmektir; bina'en'aleyh haksız bir mu'ameleye ma'ruz olan bir adam bu hakkı mudafa'a ve hakka tecâvüz edenle mücadele ederken başkalarının hakkına tecâvüz edilmesine bir mani'a te'sis etmiş olur. Bunu yapmamanın, aherin hakkına kolayca tecâvüz edile bilmek yolunu açmak olduğu meydandadır .

Bu umdelerin 6 ncısı da şudur :

Ta'lim ve terbiye öyle bir istikamet takib etmelidir, ki ferdler istinad noktalarını cema'atlerde değil kendi kendilerinde bulsunlar ve zekâdan ziyade seciyye neşv ü nüma bulsun .

Ta'lim ve terbiye bu istikamete girmiş mi-dir? ve semeresini böylece vermiş midir? istinad noktasını kendi âzminde, kendi sa'yinde arayan ve Hükûmetden istinad ve yardım istemeyerek ayakda durmayı ve yürüye bilmeyi bilen kaç kişiyiz?

17 inci madde şudur :

Kâmil insan yalnız yaptığı fenalık dan değil, yapa bildiği halde , yapmadığı eyilikden de mes'uldür .

14 üncü maddesini de zikr edeyim :

Bir menleketin hakiki büyüklüğü ne nüfusunun kesafetindedir , ne yer altı zenginliğinde, ne arazisinin genişliğinde, ne Hükümetinin askeri şevketinde ; bu büyüklük ancak vatandaşlarının ictimai kıymetindedir .

25 Principe den ancak bir kaçını kayd etdim. Bu idéallere yaklaşılmak şöyle dursun bunlara tam bir azm ile teveccüh edildiğini görüyor muyuz? Serpuş değiştirmeyi , kadınların yüzü örtülü çıkmaya mecbur tutulmaları gibi şeyleri asriliğin hatimesi ad etmek bizden uzaktır . Biz serpuşdan ziyade serlerin değişmesini istedik . Serpuş tebdiline Tarih olarak bir Şa'ir :

« Serpûşlar değişdi fakat ser değişmedi » Mısra'ını söylemişti . Başımızda şapka, heykellerin başına takılan şapkalar gibi kaldıktan sonra ne işe yarar. Biz bununla ilmi mücahedeye bitam verilmek lüzumu geldiğine ve asriliğin feth edilmiş olduğuna hüküm edeceğiz?

Istanbulda, günde iki yüz kilo dudak boyası sarf olunuyormuş . Bu, kadınlık haysiyetinin protesto edeceği bir şey değildir?beyaz sakalını sarıya veya siyaha boyayan göz aldadıcı sahte simalı ba'zı erkeklerin derekesine düşmek değildir midir? Anahık ve ev hanımlığı makamı hor görülüyor, babalık ve ev efendiliği câzib görülüyor . Böyle devrde ve böyle diyarda hâlis ve tam birvatandaşın ilmi ve imanı vazifesi nasıl bitmiş sayıla bilir?

Burada bir değil bin İctihad ın mevcudiyet hikmeti vardır. Bu derdlerin ba'zıları senin romanlarında gösterilmiştir. Mütâreke devrinde çıkan nefis ve faci bir hikâyenî halâ unutmadın; elbette bu hikâye hayattan alınmıştı.Senin iki satırlık sözün bana on iki varak dolduran sözler söyledi. Senin gibi düşünüen gençler çok olsa gerekdir. Onun için bu cevabımı onlar tarafından da okunmasını te'min etmek için bu satırların neşr olunması şikkını kabul et : Baki « evliyayı ihlâs için havf ve hüzn yokdur »sevgili evladım.

24 Temmuz 1932 İctihad Evi Dr. Ab. Djevdet

EDEBİ TAHLİL

KAR ÇİÇEKLERİ

I

Les Fleurs Dégénérées den sonra Kar Çiçekleri geldi. Eubekir Hazım Bey Efendi. Üstadımız . muhayyilemde. ayrı ayrı her dalına bir meyve açılanmış ve her dalında ayrı ayrı renk ve letafetde çiçekler acan ve her dalında ayrı ta'm ü lezzetde meyveler yetişen bir ağaç intıba'ı uyandırıyor . Üstad , mükemmel bir « Paysagiste » , muvaffak bir « Musicien » dir, Fransızca da , Türkce de nefis manzumeler yazar. Bunların her halde cümlesinin fevkinde, Midhat Paşa mektebinde bir idare recûlûdür . Osmanlı İmparatorluğunun yirmi küsur vilâyetinde Valilik etmiş ve bu vilâyetler ahalisinin tabayirindeki geniş farklara rağmen bunları kanun ve 'iffet da'iresinde bir siyakda idare ve Devlete , ruhan , rabt etmek dirayetini göstermiştir .

Geçen gün Dr. Mazhar Osman Bey brade - rrimiz , Dede ağaçda Hazım Bey Efendinin , Mutasarrıflığı esnasında vücade getirdiği nafi ve muhalled eserleri sayıyor ve ez cümle müşâ - rûn'ileyhin yapırmış olduğu hastahane ve kış - lanın ne büyük himmet ve hamiyet eseri olduğunu anlatıyordu . **Huques Lerout** «La poésie n'est grande que lorsqu'elle complète le rêve par l'idée et l'idée par l'acte» ya'ni şî'ir ancak hayali fikir ile ve fikri fi'l ile itmam et - diği vakit büyükdür » derdi . Bundan daha doğru bir şey olamaz . Şa'irin Energiesi yalnız hayal ve fikir sahasında değil, fi'il ve icra sa - hasında da aynı intizam ve âhenk ile işle - melidir.

Hazım Bey efendinin Fransız lisanında da manzumeler yazmasını yan gözle görenler ve